

VIVEKA
Nödhamn
STARFELT

VIVEKA
Nödhamn
STARFELT

Viveka Starfelt

Nödhamn

Saga

Nödhamn

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1968, 2018 Viveka Starfelt och SAGA Egmont,
an imprint of Lindhardt og Ringhof A/S Copenhagen

All rights reserved

ISBN: 9788726035216

1. E-boksutgåva, 2018

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för
annat än personligt bruk får enbart ske efter
överenskommelse med Saga samt med författaren.

Lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom
Egmont-koncernen

I

Äntligen tillbaka i verkligheten.

Ingrid påstår åtminstone att det är det jag är. Men det är fortfarande det här livet som känns överkligt, allt det jag nu måste ta itu med och ta ställning till. Och det tröttar mig så. Ofta, alltför ofta, är jag vagt medveten om en stämning, Ingrids eller kanske min egen, som säger åt mig att göra det ena eller det andra. Det är viktigt, säger den. Och det är det kanske. Men jag kan inte känna det så. Ingenting känns viktigt, nu.

Ingrid har i gengäld energi för två. Hon styr och ställer med mig, tvingar mig att göra allt det som måste göras. (Måste?) Hon hör till dem som tror på släktskapens förpliktelser, till råd och dåd. Framför allt till råd, tänker jag ibland, fast jag vet att det inte är sant.

Jag bor hos henne; det har jag gjort alltsedan jag gav mig iväg från Hasse. Varje kväll säger jag till mig själv: Imorgon! Imorgon ska du gå och hyra rum, Tora Bergman.

Men det blir inte av.

Ingrid säger att rummet är det inte så viktigt med; jag får gärna bo kvar hos henne en tid. Vad som däremot är viktigt, det är att jag skaffar mig ett jobb.

Det är bara arbetet som kan hjälpa en över sorger och besvikelser, säger hon. Och: du måste ha något att leva av, säger hon. Du kan ju inte ta emot underhåll av Hans, efter allt som har hänt? Det är meningen att det ska låta som en självklarhet, det där om underhållet, men varje gång hon säger det höjer hon omedvetet rösten till en fråga. Och när jag tiger säger hon igen: Du är tvungen att skaffa dig en plats! Ju förr dess hellre.

Hon tror på fullt allvar att jag när som helst kan förvandlas till något lika förödande energiskt och vitalt som hon själv, om jag bara riktigt föresätter mig det. Hon vet inte att man kan bli lam i själen lika väl som i kroppen.

Jag orkar inte, säger jag.

Men då skakar hon på huvudet och säger med mild stämma, att jag nog bör akta mig för att klema *alltför* mycket med mig själv. Det är inte bra det heller. Häromdan kom hon med ett nytillägg: Förut syndade du i andra riktningen. Du är allt bra fallen för överdrifter, du, lilla Tora. På alla områden.

Jag tyckte att det sista lät så insinuant att jag hajade till ett ögonblick. Det finns hemligheter i Hasses och mitt liv som jag inte skulle stå ut med att veta att någon kände till eller anade. Inte ens nu när det mesta har blivit likgiltigt.

Men i nästa ögonblick ryckte jag på axlarna åt min oro. Vad kan Ingrid veta om Hasse och mig? Vad kan någon veta?

Jag teg, och då tog hon om alltsammans igen, med höjd stämma. När hon för tredje gången sa det där om underhållet började jag skratta. Jag visste det inte själv, inte förrän jag märkte hur underligt hon såg på mig. Som om hon hade blivit skrämmd.

Vad är det som är så lustigt? sa hon.

Jag vet inte, sa jag. Jag är så trött. Men jag *kommer* inte att ta emot underhåll från Hasse, Ingrid. Det kan jag lugnt lova.

Nå, gudskelov för det då, sa hon men lät inte särskilt belåten. Jag hoppas bara att det inte betyder, att det är han som –

Men jag lät henne inte tala till punkt. Jag sa att jag ännu hade kvar lite av mitt arv, och när det var slut fick jag väl sälja eller pantsätta mina smycken. Då blev hon eldröd på halsen och skakade förfärat på huvudet, utan att se på mig.

Som om det var min kropp jag hade sagt att jag ämnade sälja.

Pengarna blir det nog nån råd med, sa hon sen, i den hurtiga och tvärsäkra ton hon använder när hon vill markera osentimental välvilja. Allting kommer att reda upp sig nu, ska du se. Huvudsaken är att du äntligen har bestämt dig för att skiljas. Den där mannen var på god väg att förstöra ditt liv, Tora.

Det sista sa hon mycket långsamt, högtidligt och eftertryckligt. Hon fick det att låta som "Ryssland är och förblir vår arvförande" eller "Djävulen dväljes fortfarande mitt ibland oss".

Jag teg och då svalnade hennes ögon, blev kränkta och otåliga i stället för ivriga och medlidsamma. Men hon mjuknade snart igen och sa:

Du ska inte tro att jag inte förstår och uppskattar dina motiv. Jag har alltid vetat att det var av medlidande du gifte dig med honom, och av plikt känsla du stannade kvar. Men man har först och främst ansvar inför sig själv, Tora. Och det är jag glad att du nu har insett.

Du har fel, sa jag. Jag gifte mig med Hasse för att jag trodde att jag inte kunde leva utan honom.

Och det kan jag nog inte heller, la jag till, men tyst.

Ingrid såg rörd på mig och skakade på huvudet. Hon tror vad hon tror. Och jag orkade inte fortsätta. Vad tjänar det till att tala med någon som inte förstår språket?

Nu gäller det först och främst att få medlingen undanstökad, sa hon om en stund. Man måste smida medan järnet är varmt.

Det är också en sån där sak som hon säger om och om igen, med ögonen stela av fanatism.

Och Gud ska veta att hon smidde medan järnet var varmt, den kvällen jag kom. Där kom jag invacklande med min halvt sönderklämda strupe, dödstrött och stum och

förvirrad, och hade bara en tanke i huvudet: att äntligen få vara i fred. Äntligen få sjunka ner i medvetsslöshet och glömska.

Och i stället för att hjälpa mig i säng gick Ingrid direkt till telefonen och ringde efter en advokat! En kvinnlig naturligtvis; Ingrids värld är i det närmaste enkönad.

Till en början fattade jag inte vad det var fråga om. Jag satt där halvt bortdomnad i hennes vita pinnsoffa och tänkte: sova, sova, sova. Sen märkte jag att hon sänkte rösten och sneglade försiktigt på mig, och då lystrade jag till förstås. Och:

Jag skulle inte besvara dig så här sent på kvällen, om det inte var så viktigt att saken genast blev avgjord, hörde jag henne säga. Jag är rädd att om hon får tid på sig — ja, du förstår. Ja ja, just hon är det. Min kusin — jag minns att jag har tal- Vi borde naturligtvis komma över till dig i stället, det är skamligt att besvara dig så här. Men hon är alldeles slut, förstår du; hon kan kollapsa vilket ögonblick som helst. — Vad då? — Javisst, det är klart att jag ska be Alida komma och se om hennes strupe och ge henne något lugnande. Men först av allt måste vi — Utmärkt. Tack, snälla Berta, du är verkligen en vän i nöden. Nej, porten stängs inte förrän klockan tio, så du hinner fint . . .

Hon pratade i ett medan vi väntade på advokaten, antagligen för att hindra mig från att domna bort. Det blev bara en lång monolog, för min värkande strupe hindrade mig från att få fram ett ord, och förresten orkade jag inte höra på vad hon sa. Jag satt bara och hatade henne för att hon inte lät mig sova.

Jag tyckte det dröjde en evighet innan det ringde på dörren. Men Ingrid såg på klockan och sa:

Tjugo minuter! Hon är fantastisk, Berta.

Hon drog genast in advokaten i vardagsrummet, utan att ens ge henne tid att ta av sig ytterkläderna. Sa: Sitt kvar

du, Tora, som om jag skulle ha orkat något annat, och: Se på hennes hals, Berta! med en röst som darrade lite, av dyster triumf snarare än av indignation eller medkänsla. Och nu vill hon förstås skiljas. Inte sant, Tora, det vill du?

Jag nickade, och Ingrid såg lättad och belåten ut, som om jag hade varit en misslyckad elev som oväntat hade lyckats svara rätt på en fråga.

Och det är sannerligen på tiden, sa hon sen, med eftertryck. Förr eller senare skulle han väl ha tagit livet av henne. Det är ett under att hon inte är död *nu*.

Inom mig värkte tröttheten, längtan efter att få dra mig tillbaka till min egen mjuka dimvärld där det varken fanns ljus eller ljud eller händelser. Men jag kunde ju inte låta advokaten tro att det var som Ingrid sa. Jag måste göra klart för henne att Hasse säkert inte hade haft en tanke på att skada mig allvarligt, och än mindre på att ta livet av mig. Att han hade handlat i panik.

Jag öppnade munnen för att säga det. Men det blev bara några hesa kraxanden; jag hade glömt att rösten inte bar. Jag försökte i stället med att peka på Ingrid och skaka på huvudet, så eftertryckligt jag i mitt halvt dvallika tillstånd förmådde. Men de förstod inte vad jag menade eller brydde sig inte om det; de fortsatte att diskutera mig som om jag inte var där. Det var alldeles som den där gången på sjukhuset, då doktorn inte ens tillträdde mig att själv kunna uppge min ålder. Jag var reducerad till ett fall.

Så jag gav upp. Jag slöt ögonen och lät mig sjunka ner i dimmorna.

Tvärs igenom det där spindelsvävsaktigt mjuka och gråluddiga trängde en stund senare en ny röst, en mycket mild och lågmäld. Smala fingrar rörde vid min hals, och med någon del av mitt jag förstod jag att det var läkaren, Alida, som hade kommit.

Jag vaknade av att Ingrid kom in med te. Det var morgon, och jag låg i hennes säng, klädd i ett av hennes nattlinnen och med ombunden hals. Själv hade hon tydligen tillbragt natten på den smala och hårda pinnsoffan i vardagsrummet. Hon såg blek och trött ut, och jag orkade faktiskt skämmas lite när jag såg det. Eller snarare: jag hade en vag känsla av att jag borde göra det. Inte för att jag ställde till besvär för henne, utan för att jag inte kunde tycka om henne.

Jag hade fortfarande mycket ont i strupen, men jag tvang mig till att dricka upp teet och svälja en halv veteskiva. Onekligen en blygsam tribut åt Tacksamheten men den bästa jag kunde åstadkomma just då.

Jag sover och sover, praktiskt taget dygnet runt. Som om det gällde att ta igen all den vila jag har gått miste om under de senaste månaderna. Ändå blir jag bara tröttare för var dag som går.

Ingrid säger att det är nyttigt för mig att sova mycket. Men det tror jag inte alls på. Att somna nu för tiden är att sjunka till botten av en klabbig avgrund där underliga monstra krälar omkring, skugglika och obestämt skrämmande. Nej, jag sover inte för att det är nyttigt utan för att jag inte kan låta bli. Så snart jag försöker läsa en bok eller en tidning, höra radio eller prata med Ingrid kommer ett oemotståndligt sömnbehov över mig.

Det är som en sjukdom.

Det var hon som tvingade sig på mig. Jag sa om och om igen att hon inte behövde följa med, att jag inte var det ringaste orolig för att Hasse skulle göra mig illa. Och när inte det hjälpte sa jag rentut att jag ville vara ensam en stund med Hasse, före medlingen. Vi hade viktiga saker att tala om, sa jag.

Ingrid i sin tur tröttnade inte på att upprepa, med martyrmin, att ingenting i världen kunde förmå henne till att lämna mig ensam med Hans, "ens för en halv sekund". Hon var väl inte *helt* utan ansvarskänsla! Och jag själv – hade jag då inte ett uns av självbevarelsedrift?

Och förresten, sa hon, och rösten blev skarp. Vad *kunde* jag ha att tala med Hans om, efter vad som hade passerat oss emellan? Det var inte bara självbevarelsedrift jag saknade, det var också stolthet. Mänsklig och kvinnlig stolthet. Och:

Om du tror att jag ser fram mot den här stunden, så tar du fel, sa hon. Jag mår illa när jag tänker på att jag måste träffa den där mannen igen, efter alla gräsliga saker han sa till Berta och mig. Jag skulle ingenting högre önska än slippa se honom mer för mina ögon. Men jag råkar ha normal ansvarskänsla. Och jag kommer att gå med dig, vad du än säger.

Och det gjorde hon.

I bilen satt hon blek och sammanbitet tapper, Sankt Göran på väg till draken. Satt där och snodde ihop och slätade ut sina handskar, snodde ihop och slätade ut. Då och då rörde hon sakta på läpparna; det skulle inte förvåna mig om hon bad. Jag visste att jag borde tycka att hon var rörande, men det kunde jag inte. Jag kunde bara se henne som komisk – komisk och nästan outhärdligt störande. Jag ville vara i fred med mina tankar.

Jag satt inte som hon och oroade mig för att Hasse skulle försöka strypa mig, alternativt knivhugga eller skjuta ihjäl mig. För mig fanns det bara ett problem, en fråga: Skulle han komma? Med andra ord: gick han med på skilsmässan?

Ingrid påstod det bestämt:

I *det* avseendet hade vi inte minsta besvär med honom. All right, är det så hon vill ha det, så inte mig emot, sa han. Jag måste erkänna att vi blev rätt förvånade, både Berta

och jag. Men han insåg väl att det inte lönade sig att krångla.

Var det sant? *Kunde* det vara sant?

Jag blundade och återupplevde – för vilken gång i ordningen? – vår sista, avgörande, halvtimme tillsammans.

Redan när han kom hem till middagen hade hans ögon haft den där spända stelheten som betydde höggradig berusning. Efter ytterligare några glas orkade han inte fixera blicken längre; de blodsprängda ögonen rullade ideligen iväg åt olika håll, och jag måste vända bort huvudet för att slippa se hans vackra ansiktes groteska förvandling. Men i samma ögonblick han hörde att jag hade varit på Centralen och köpt biljett, var det som om berusningen föll av honom. Han såg mig plötsligt stint i ögonen, och blicken var så laddad med hat och ursinne att jag kände hur det stack till i hjärtat av skräck. Det hade aldrig hänt mig förr; jag hade varit rädd för mig själv ibland men aldrig för någon annan. Underligt att det skulle bli just han som lärde mig hur det kändes.

Rädslan varade för övrigt bara några sekunder; den försvann i samma ögonblick jag blev medveten om ångesten som lurade på botten av hans stackars ögon.

Ångest och ursinne kämpade också i hans stämma – den där hesa, skorrande fyllrösten som skar så djupt i mina nerver att den aldrig riktigt nådde fram till mitt hjärta och mitt huvud. (Det fanns en tid då jag fick en sådan hjärtklappning av att höra hans låga varma röst i telefon att jag inte fick fram ett ord till svar. Jag tyckte att det var den vackraste stämma jag någonsin hade hört. Jag tror att den var det också.)

Du får inte göra det – jag tillåter det inte, sa han, om och om igen. Jag kan inte vara utan dig så länge – jag kan det inte. Lugn och ro? sova? – varför skulle just du ha lugn och ro, varför skulle just du få sova? Har jag lugn, kan jag sova?

Och du förstår väl själv att jag inte kan låta dig fara. Fjorton nätter utan dig – hur kan du tro att jag . . . Och morgnarna sen. Fjorton helvetiska uppvaknanden utan att ha dig att tala med. Ånej du!

Och kom inte dragande med doktor Lindeberg igen. Jag ger blanka fan i doktor Lindeberg, och det borde du också göra. Mannen är en idiot. Det enda han duger till är att titta folk i halsen. Jag fattar inte hur han har mage att komma med råd och ordinationer i nervfrågor. Och nerver förresten – *dina* nerver är det väl inget fel på. Du är ju lugn som en filbunke nu för tiden, och lika känslolös.

Nej du, jag förstår nog att det är meningen att det här ska vara början till slutet. Du vill gå ifrån mig, för alltid. Men det kan du inte. Du kan inte gå ifrån mig, och jag kan inte gå ifrån dig. Vi har vår egen värld, vi två. Vi släpper inte in någon dit, och ingenting utanför den angår oss. De här sista månaderna, de är bara en parentes i vårt liv. Jag medger att jag kanske – Men det ska bli slut på det nu. Allting ska bli som förut, hädanefter ska vi vara två om allting igen. Bara du lovar att aldrig mera se ut i ögonen som den där gången när – Herregud, Tora, inser du inte att vi två hör ihop? För alltid, for better, for worse. Vi är fastsmidda vid varandra . . .

Fastsmidda. Jag kunde inte komma ifrån ordet. Jag hade försökt avfärda det som högravande, litterärt. Att Hasse hade börjat se på sig själv som på hjälten i någon rysk roman, det hade jag ofta lagt märke till på senaste tiden. Han demoniserade och dramatiserade vår tillvaro, ansträngde sig att ge den större dimensioner, för att göra den uthärdlig.

Men "fastsmidda" var inte litteratur, tänkte jag. Innerst inne hade jag vetat det hela tiden: att Hasse aldrig skulle gå med på skilsmässa, och att jag inte heller själv ville det.

Det hela var ett slags låtsaslek, en dröm om befrielse.

Medlaren bodde vid Åsögatan, i ett hus utan hiss.

Vilket underligt yrke, medlare, tänkte jag medan jag långsamt och flämtande arbetade mig uppför trapporna. (Mitt hjärta har blivit alldeles omöjligt på senaste tiden. Det slår hur som helst, ibland mycket fort, ibland med långa äckliga pauser, som om det funderade på att alldeles stanna upp.) Blomberg, Anna, Medlare – stod det så i telefonkatalogen?

På dörrskylten stod bara namnet. Och det fanns ingenting beskäftigt eller löjligt över fru Blomgren, tvärtom. Hon var saklig och lugn och rundnätt och trevligt ful, och hon hade kloka snälla ögon. Jag tyckte genast om henne.

Hasse hade mycket riktigt inte kommit.

Ingrid blev så häpen och konstnerad att jag var nära att skratta högt. Varför denna förvåning? frågade jag mig. Hasse ämnade inte släppa mig, det hade han ju visat tydligt nog. Och även om han av någon anledning hade bestämt sig för att gå med på skilsmässa, skulle han naturligtvis inte kunna hålla reda på tid och datum; dagar och timmar flöt ihop för honom, liksom för mig. Och slutligen: så här sent på eftermiddagen skulle han vara alltför berusad för att kunna eller vilja komma.

Tänk, att Ingrid inte förstod det, tänkte jag och hånlog inom mig. Hon om någon var väl verklighetsfrämmande; hon hade då ingen anledning att tjata om att jag var det.

Verklighetsfrämmande och totalt ur balans – hon säger det ideligen. Och: svårt deprimerad, nästan apatisk, säger advokaten. Men läkaren, den bleka Alida med de mjuka händerna och de lugna ögonen, hon säger: Visst är ni psykiskt överansträngd just nu, fru Bergman. Men det är bara naturligt, och det går nog snart över. Var inte orolig!

Nåja, de hade antagligen rätt alla tre, tänkte jag om en stund. Och naturligtvis behövde Ingrid inte vara verklighetsfrämmande för att hon inte visste hur en alkoholist fungerar.

När jag tänker såna saker om Hasse och mig uttalar jag de viktigaste orden mycket långsamt och tydligt inom mig. Verklighetsfrämmande, apatisk, alkoholist – jag håller liksom upp dem framför mig och tittar noga på dem. Och då ser jag ju att det egentligen är mycket bra ord, värderingsfria och adekvata; det finns ingen anledning att fly undan dem eller ondgöra sig över dem. Men de betyder å andra sidan inte mycket för mig; de berör mig inte på allvar.

När vi hade suttit och väntat en stund, kastade fru Blomberg en smått bekymrad blick på väggklockan över skrivbordet, och jag sa:

Vi tar upp fru Blombergs tid i onödan. Min man kommer säkert inte. Det är lika bra att vi går.

Nej, vi väntar, sa Ingrid. Och för första gången på länge lät hon mera befallande än övertalande, den gamla diktatoriska Ingrid från barndomens släktbjudningar. Det har ju bara gått en kvart över tiden. Och punktlighet är nog inte Hans starkaste sida. Eller hur, Tora?

Jag skrattade till, ganska högt, tror jag. Ingrid fick genast tillbaka sin överseende sjuksköterskemin. Var inte orolig, sa hennes ögon. Jag är inte alls ond, jag förstår mycket väl ätt det bara är av nervositet du skrattar så där obehagligt.

Fru Blomberg smålog tryggt och sa:

Han kommer nog. Han vet ju att han i annat fall riskerar att bli stämd inför rätta. Och det kan minsann bli allvarligt nog, efter vad som har hänt. Vi har ju grannarnas vittnesmål, och läkarintyg på skadorna.

Det där stack hål på hinnan mellan mig och yttervärlden; det gick rakt in i mig. Jag blev brännröd, och hjärtat började dunka så hårt att jag fick kväljningar. Jag satt där och hatade dem allesammans, Ingrid, advokaten och fru Blomberg. Jag tyckte att de hade lockat oss i en fälla – Hasse och mig. Aldrig förr hade jag känt mig så utlämnad och nedsolkad; det var som om man hade hållt en hink slaskvatten över mig.

Grannarna – jag hade aldrig ägnat dem en tanke. Jag kände dem inte, visste ingenting om dem och ville ingenting veta. Och jag hade alltid gått ut ifrån att de i sin tur var lika ointresserade av Hasses och mina förhållanden. Det var illa nog att nu bli tvungen att inse att de tvärtom hade gått där och lyssnat och snokat, kommenterat och lagt ut texten. Men värre, långt värre, var att man hade tagit upp "vittnesmål" från dem, för att använda dem mot Hasse. Och allra värst att detta på sätt och vis var mitt eget fel. Varför, å varför, hade jag inte nöjt mig med att gå min väg när jag inte orkade längre? Vad skulle jag med skilsmässa, jag som ändå aldrig ämnade gifta om mig?

Jag går nu, sa jag, och jag hörde själv att tonfallet var överraskande bestämt, nästan som om det hade kommit från den Tora jag en gång var. Innan någon av dem hann invända något fortsatte jag: Och Ingrid! Jag kommer *inte* att dra Hasse inför rätta, vad som än händer. Men nu hade hjärtklappningen gjort mig så andfådd att orden kom lågt och otydligt. Och mina försök till protest mot grannutfrågandet blev bara ett flämtande staccatomummel. Jag svor inom mig över mitt illojala hjärta, men samtidigt var jag glad över att det hade förunnats mig att bli riktigt arg igen. Det var så skönt att få känna sig levande en stund.

Det ringde på dörrklockan, och Ingrid viftade avvärjande mot mig, som om jag hade varit en pratsam barnunge som

störde de vuxnas samtal. Hennes ansikte blev lika blekt och spänt som förut i bilen. Fru Blomberg reste sig, nickade uppmuntrande mot oss båda och gick ut i tamburen. Hon stängde omsorgsfullt dörren efter sig.

Steg genom hallen, röster. Och ja: det var Hasse.

Det var alltså sant ändå. Han hade verkligen gått med på skilsmässa.

Min upprördhet nyss försvann, lika snabbt som den hade kommit. Under några ögonblick fanns bara tröttheten, och den där nya känslan av att ingenting riktigt betydde något.

Men när han kom in i rummet, vaknade något av mitt gamla jag till liv igen. Jag såg genast att han var nykter; det förvånade mig oerhört men gav mig också en känsla av lättnad och triumf. Som om det var han och jag som stod tillsammans, mot de båda andra. Han och jag, ensamma – som så ofta förr.

Ändå kunde jag i den stunden se honom utifrån, för första gången på fem år. Och den bild av honom jag fick när han nu kom in i det starka skenet från taklampan var densamma som andra människor länge hade haft, det förstod jag med ens.

Han var oerhört mager, som en fakir eller lungsiktig. Och ansiktet var snarare en femtioårings än en tjugosjuårings. Vackert var det fortfarande, på sätt och vis; det kommer det nog alltid att vara. Skallens och kindbenens form är så utsökta, profilen så ren, så oåtkomlig. Men det hade kommit ett slappt drag över munnen och läpparna var blodlösa och torrfnasiga, med sårskorpor vid mungiporna. (Hasses friska vackra mun. Jag mindes första gången jag kysste den – i Uppsala domkyrka av alla omöjliga platser. Det hade bara gått fem år sen dess.) Ögonen hade krupit långt in i huvudet, det blå i dem hade tunnats ut, och det vackra vemodet var borta; numera såg de bara mycket

trötta och mycket uttråkade ut. Men värst förändrad var hyn; den var som skrynkligt gråpapper.

Och allt det där har kommit på de senaste fem, sex månaderna, tänkte jag. Det *kan* inte vara spriten, inte bara den. Druckit har han ju gjort länge. Det är något nytt som har kommit till.

Och på nytt dök den upp, den där halvt undanträngda bilden av de tomma glasbehållarna som jag en gång hade hittat i hans byrålåda, omsorgsfullt gömda under lager av strumpor och underkläder. De hade luktat spir. conc. liksom de apoteksflaskor hans vän medicinaren brukade skaffa honom. Men starkare och mera genomträngande var en annan lukt som jag inte kunde definiera; den förde tanken till operationssalar och gav mig kväljningar . . .

Han hälsade först på Ingrid, men bara med en flyktig bugning. Mig mönstrade han ett ögonblick med en halvt ironisk, halvt vänlig blick, tryckte sedan slappt min hand och sa "goddag, Tora" med likgiltig främlingsröst.

Ingrid sa, med låg, ettrig stämma:

En sak är det så gott att Hans gör klart för sig först som sist: Tora kommer inte att ändra sitt beslut, vad Hans än säger eller gör.

Han såg på henne med flyktig förvåning, som om hon hade varit en underlig insekt, vände sig sedan mot fru Blomberg och sa :

Jaha, ska vi se till att få det här undanstökat då?

Ja, vi ska väl det. Hon smålog vänligt mot honom och vände sig sedan till Ingrid och sa, i mycket bestämd och affärsmässig ton: Fröken Bergman kanske är snäll och väntar i hallen.

Ingrid reste sig, med kränkta ögon och röda fläckar på kinderna.

För all del, nog kan jag gå, sa hon. Det är bara det, att min kusin inte kan — inte är riktigt sig själv just nu. Och

därför ansåg jag det vara min plikt att -

Javisst, jag förstår precis, sa fru Blomberg. Men under det här samtalet måste jag naturligtvis vara ensam med kontrahenterna.

Ingrid teg och vaggade på sitt anklika sätt mot dörren.

All karskhets tycktes ha runnit av henne; hennes rygg såg ensam och moloken ut.

När hon hade stängt dörren om sig sa Hasse:

Kan vi inte genast komma överens om att betrakta det här samtalet som en ren formalitet, fru Blomberg? Saken är ju redan avgjord. Och sådan situationen nu en gång är, inser ni säkert att skilsmässa är bäst för båda parter.

För båda parter? Det kom så lugnt och självklart, som om det var något han länge hade tyckt och sagt.

Overklighetskänslan kom tillbaka, starkare än på länge. Allting tycktes så långt borta, inte bara den situation jag just upplevde utan hela tillvaron. Inte minst mig själv upplevde jag som något vagt och avlägset; jag kände det som om mitt medvetande sakta löstes upp och rann bort.

Hasse har aldrig velat förstå hur skrämmande och ångestladdad den förnimmelsen är. Tvärtom: han säger att för honom verkar det som ett mycket avundsvärt tillstånd. Just det han försöker uppnå med hjälp av spriten. Med hjälp av spriten och *det andra*, sa han när vi senast talade om saken.

Fru Blomberg satt tyst en stund och lät sin fundersamma blick vandra mellan oss.

Jag vill inte förneka att det finns tillfällen då jag betraktar medlingsförsök som onödiga, eller direkt malplacerade, sa hon slutligen. Men jag hade faktiskt fått den uppfattningen att doktor Tuveson inte -

Herr Tuveson, sa Hasse. Jag är inte doktor. Jo då, jag är fullt överens med min fru om att skilsmässa är det enda möjliga. Inte bara för hennes skull utan också för min egen.

För att vara ärlig: framför allt för min egen. Jag är inte någon särskilt altruistisk natur. Inte jag heller, la han till och log mot mig, ett med ens ganska vänligt men ändå, eller just därför, alldeles främmande leende.

Min fru och jag passar inte för varandra, sa han sen, i samma opartiska och lugnt konstaterande ton. Jag behöver en mycket moderlig kvinna. Och Tora är inte moderlig, inte för två öre. Inte sant, älskling, moderlig är det sista man kan kalla dig? Du är estet och nervmänniska, du känner äckel där du borde känna medlidande. Medge det, Tora - att det är äckel du känner för mig numera. Ända sen den där gången du hittade mig utanför toalettrumsdörren.

Det där var återigen ett sådant där yttrande som gjorde mig klarvaken, för en stund. Rädsla och vrede är tydligen de verksammaste medlen mot min vaghet och apati.

Hasse såg oavvänt på mig, som en entomolog på en skalbagge. Och just för att han satt där och vakade på mina reaktioner blev det omöjligt för mig att skjuta undan minnet av den där scenen. Det var som om han hade hypnotiserat mig till att se den för mig på nytt, i alla dess motbjudande detaljer. Och jag kände att mitt ansikte blev stelt och avvisande under mina försök att komma undan, slippa minnas.

Hasse registrerade genast förändringen. Hans ögon smalnade - och där var den igen, den plötsliga glimten av något ondskefullt och utommänskligt som var det sista jag hann se den där kvällen, innan han klämde till om strupen på mig.

Fru Blomberg blinkade till och sträckte handen mot ringklockan på skrivbordet. Men innan hon nådde den hade Hasses ögon förändrats på nytt, blivit lika tomma och hövligt uttråkade som förut. Han skrattade till och sa:

Se bara, så generad hon ser ut, stackars liten! Ser ni, fru Blomberg, för min fru är allt det här i första rummet en

estetisk fråga. Något som har med stil och värdighet att göra. Att alkoholism är en sjukdom har inte gått upp för henne. Man tycker ju annars att till och med en barnunge som hon skulle förstå, att om en karl super sig så asfull att han inte ens orkar ta sig ut på toaletten utan faller omkull och svinar ner sig som ett djur – ligger där på golvet och snarkar i sin stinkande -

Fru Blomberg satte hejdande upp handen, trutade med läpparna och sa:

Vi kanske inte ska gå in på sådana detaljer nu.

Och faktiskt var det nära att hennes trygga stämma hade lyckats reducera mitt livs plågsammaste upplevelse till just detta: en detalj. En episod bland andra, obehaglig för all del men inte alltför ovanlig eller anmärkningsvärd. Hon såg vänligt på mig och nästan ännu vänligare på Hasse och fortsatte:

Jag tror att herr Tuveson har rätt: det här är ett fall då det skulle vara meningslöst att försöka medla. Vi kan betrakta samtalet som avslutat.

Hon reste sig, tryckte våra händer och önskade oss båda lycka till, var och en på sitt håll.

Ingrid såg hastigt och frågande på oss när vi kom ut i hallen, men hon sa ingenting. Hon tog ett fruset farväl av fru Blomberg och bad att få ringa efter en bil. Medan hon stod i telefon tog Hasse min hand, i samma flyktiga och opersonliga grepp som nyss, och sa:

Adjö, Tora. Tack för de här åren. Det var i alla fall fint i början, du? Men visst var det otur att du skulle råka fastna just för mig. Otur för oss båda, men mest för mig. Han teg lite. Och sen: Men jag förlåter dig, om du förlåter mig.

Jag känner det inte som om jag hade något att förlåta, sa jag. Och inte som om du hade det heller. Adjö, Hasse.

När han sa det där om att han förlät mig, kom det ett underligt, flämtande ljud från Ingrid och hon gjorde en

häftig rörelse, som för att slänga på luren. Men hon behärskade sig, knep ihop ögonen som för att stänga ute Hasse ur sin föreställningsvärld och gjorde beställningen med lugn och distinkt stämma.

Den kommer, sa hon sen, utan att se på någon av oss, och skyndade i förväg ner för trapporna.